

25. GENERALNA SKUPŠČINA EVROPSKE SEIZMOLOŠKE KOMISIJE V REYKJAVIKU

Janez Lapajne*

Povzetek

Od 5. do 17. septembra 1996 je bila v Reykjaviku na Islandiji generalna skupščina Evropske seizmološke komisije - ESC (redne skupščine so vsaki dve leti v eni od evropskih držav). V svetu ESC je po en predstavnik evropske države, ki je sprejeta v članstvo. Slovenija je kot samostojna država postala članica ESC leta 1995. Takrat je postala članica Mednarodne zveze za geodezijo in geofiziko (IUGG), ki vključuje Mednarodno združenje za seizmologijo in fiziko notranjosti Zemlje (IASPEI), katere del je ESC. Skupščina v Reykjaviku se je udeležilo 40 predstavnikov evropskih držav s pravico glasovanja ter nekaj opazovalcev. Vseh udeležencev je bilo več kot 450, pet iz Slovenije.

Na generalni skupščini ESC v Reykjaviku so bila poleg vsakodnevnih organizacijskih in administrativnih sestankov številna predavanja z različnih področij seizmologije, ki so potekala v okviru simpozijev šestih podkomisij ESC:

- Seizmičnost
- Zbiranje podatkov, teorija in vrednotenje
- Fizika potresnih izvorov
- Globoko seizmično sondiranje
- Raziskovanje napovedovanja potresov
- Inženirska seizmologija

Vsak simpozij je bil razdeljen v več sekcij.

Poleg naštetih simpozijev so bili v Reykjaviku še naslednji posebni simpoziji:

- Seizmičnost, deformacija in zgradba ognjenikov
- Nedavni močni potresi v Evropi
- Seizmičnost in zgradba oceanskih grebenov
- Vroče točke: zgradba in procesi v plašču
- Potresno inženirstvo: Analize nezanesljivosti, geotehnični problemi in odziv zgradb
- Opazovanje potresov
- Ukrepi civilne zaščite in naravne nesreče
- Napoved velikega potresa 10. junija 1996 (M=7,9) na Aleutih.

Predavanja so bila tudi v šestih delavnicah:

- Potresne lestvice in zgodovinski potresi
- Podatkovni centri in izmenjava podatkov v Evropi
- Evropski seizmološki bilteni
- Uvajanje Eurocode 8
- Teorija in praksa zmanjševanja nevarnosti tsunamijev
- Potresni katalogi, potresni parametri in makroseizmični postopki: zgodovina in perspektive.

Vzporedno s predavanji je bila problematika simpozijev (oz. sekcij) in delavnic praviloma predstavljena tudi s posterji. Poleg predavanj na simpozijih in delavnicah je bilo še šest daljših slovesnih predavanj uglednih evropskih strokovnjakov s področja geofizike (predvsem seizmologije), seizmotektonike, potresnega inženirstva in vulkanologije.

Udeleženci iz Slovenije smo sami ali v sodelovanju s tujimi sodelavci predstavili sedem prispevkov:

- predavanje J. Lapajne, B. Šket Motnikar, B. Zabukovec in P. Zupančič: Source zone and spatially-smoothed seismicity modeling in Slovenia in J. Lapajne, B. Šket Motnikar, B. Zabukovec in P. Zupančič: Trial effective peak ground acceleration map of Slovenia ter poster J. Lapajne, B. Šket Motnikar, B. Zabukovec in P. Zupančič: Preliminary mapping of seismic hazard in Slovenia v sekciji Potresna nevarnost in ogroženost ter učinki potresov,
- predavanje I. Cecić, M. Živčić: The oldest earthquake in the Slovene catalogue, I. Cecić: The April 14, 1895 Ljubljana earthquake - intensity estimates in EMS scale in A. Moroni, R. Musson, I. Cecić, M. Stucchi: Do European seismologists assess intensity from historical records in a homogeneous way? v delavnici Potresne lestvice in zgodovinski potresi ter
- poster A. Tertulliani, I. Cecić, M. Godec: Unification of macroseismic data collection procedures - a pilot project for border earthquakes assessment in delavnici Potresni katalogi, potresni parametri in makroseizmični postopki: zgodovina in perspektive.

Srečanja ESC so se udeležili tudi znani evropski in ameriški izdelovalci seizmološke opreme ter nizozemska založba Kluwer Academic Publishers, ki izdaja knjige in revije z različnih področij geofizike in geologije in začenja v letu 1997 izdajati strokovno revijo Journal of Seismology. Urednici založbe smo ob tej priložnosti predali za objavo v reviji prispevek štirih slovenskih avtorjev. (Prispevek je bil že tudi objavljen: Lapajne, J.K., Šket Motnikar, B., Zabukovec, B., Zupančič, P., 1997. Spatially-smoothed seismicity modeling of seismic hazard in Slovenia. Journal of Seismology 1/1, 73-85. ISSN 1000-3274).

Za udeležence skupščine so islandski geofiziki in geologi organizirali dve strokovno vodeni ekskurziji. Na prvi smo obiskali južno islandsko potresno območje in jugovzhodno ognjeniško območje, kjer smo si ogledali sistem ognjeniških razpok, ki so južni del otoške reže srednjeatlantskega grebena. Na drugi ekskurziji smo si ogledali severni del reže s pripadajočim sistemom ognjeniških razpok in severno potresno območje oz. območje razpok Törnes. Vzdolž severne polovice srednjeatlantskega grebena se stikata severnoameriška in evrazijska tektonska plošča. V osi grebena poteka reža, kjer se plošči razmikata. Islandija, ki je del severnoatlantskega grebena, se vzdolž te reže razmika povprečno po 1 cm proti vzhodu in 1 cm proti zahodu na leto. Del reže, ki poteka čez Islandijo in se kaže kot 50 in več km širok pas ognjeniških razpok, je za kakih 100 do 150 km premaknjen proti vzhodu glede na potek srednjeatlantske reže oz. grebena severno (greben Kolbeinsey) in južno (greben Reykjanes) od otoka. Premik je nastal vzdolž dveh pasov preusmeritvenih prelomov oz. razpok, ki poteka prečno na greben - eden čez južni del otoka v smeri vzhod-zahod, drugi pa na severu otoka delno po kopnem in delno v morju. Obe območji preusmeritvenih prelomov sta potresno najbolj dejavna dela Islandije. Zato ima islandska seizmološka služba na teh dveh območjih številne potresne opazovalnice, ki so telemetrično povezane s centrom za obdelavo podatkov v Reykjaviku. Potresni opazovalni sistem ima tudi nalogo alarmiranja.

* dr., Ministrstvo za okolje in prostor, Uprava Republike Slovenije za geofiziko, Kersnikova 3, Ljubljana